

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/120/2024
Identifikačné číslo spisu:	8123208375
Dátum vydania rozhodnutia:	16.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8123208375.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne J. Q., V., R. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Ladislavom Riedlom, Prešov, Slovenská 46, proti žalovanej Prima banka Slovensko, a.s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31575951, zastúpenej Advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M, o určenie, že úver je bezúročný a bez poplatkov, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20Csp/100/2023, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. februára 2024 sp. zn. 24CoCsp/1/2024 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Prešove z 12. novembra 2024 sp. zn. 24CoCsp/1/2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 22. februára 2024 sp. zn. 24CoCsp/1/2024 v spojení s jeho opravným uznesením z 12. novembra 2024 sp. zn. 24CoCsp/1/2024 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobkyňa sa uplatnenou žalobou domáhala určenia, že úver zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzavretý medzi stranami sporu dňa 29. januára 2016, je bezúročný a bez poplatkov. Svoju žalobu odôvodnila tým, že predmetná zmluva neobsahuje termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru a výšku, počet a termíny splátok istiny, úrokov a iných poplatkov, ktorá povinnosť vyplýva z § 9 ods. 2 písm. f) a l) zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení účinnom do 20. marca 2016 [ďalej len „ZoSÚ“ (kedy bola zmluva uzavretá, pozn.)].

2. Okresný súd Prešov (ďalej „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) ostatným rozsudkom z 30. októbra 2023 č. k. 20Csp/100/2023-252 určil, že úver z bližšie určenej zmluvy uzavretej 29. januára 2016 medzi sporovými stranami je bezúročný a bez poplatkov (výrok I.) a zaviazal žalovanú uhradiť žalobkyni trovy konania (výrok II.).

2.1. V súlade s pokynom odvolacieho súdu, ktorý predtým uznesením z 13. júla 2023 sp. zn. 24CoCsp/1/2022 zrušil predchádzajúci prvostupňový rozsudok sa prvostupňový súd zaoberal otázkou, či žalovaná náležite skúmala bonitu žalobkyne pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere a či údaje v Zmluve, najmä výška poskytnutého úveru, výška RPMN ako aj výška úrokovej sadzby sú uvedené správne. Vykonaným dokazovaním dospel k záveru, že žaloba je dôvodná. Ďalej uviedol, že bolo na žalovanej, aby preukázala, že bonitu žalobkyne náležite skúmala, že si splnila povinnosť vyplývajúcu jej z ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ. Žalovaná na výzvu súdu v tejto súvislosti predložila údaje zo Spoločného registra bankových informácií (SRBI), zoznam dokladov k úveru, žiadosť o poskytnutie úveru a potvrdenie správnosti údajov o splácaných úveroch. Z predložených listinných dokladov vyplýva, že žalobkyňa požiadala o úver 2.800 eur. Počet vyživovaných detí uviedla 1. Priemerný čistý mesačný príjem nebol uvedený. Pri údajoch o výdavkoch žiadateľa bolo uvedené 0 eur. Pri zozname dokladov k úveru je iba žiadosť a identifikačný doklad - OP/pas. Zo spoločného registra bankových informácií (SRBI) vyplýva, že žalobkyňa mala okrem spotrebného úveru aj hypotekárny úver, pri ktorom bola výška splátky 114 eur a zostatok 32.990 eur. Taktiež mala žalobkyňa povolený debet na bežnom účte vo výške 1.500 eur.

2.2. Žalovaná teda neskúmala bonitu žalobkyne pred uzatvorením zmluvy. Žalovaná žiadnym spôsobom neskúmala príjem žalobkyne (žiaden doklad nebol predložený) a neskúmala výdavky žalobkyne. Žalovaná skúmala iba úverové zaťaženie žalobkyne, čo bolo nepostačujúce. Dôraz pri posúdení úverovej schopnosti spotrebiteľa je kladený na pomer medzi príjmami a výdavkami a na posúdenie toho, či spotrebiteľovi zostane po vynaložení bežných výdavkov mesačne taká čiastka, z ktorej bude schopný úver splácať. Z textu zákona o spotrebiteľských úveroch vyplýva, že informácie pre rozhodnutie dodávateľa o tom, či zmluvu so spotrebiteľom uzavrie, si má veriteľ zabezpečiť sám, a to aj v spolupráci so žiadateľom o úver a údajmi z príslušných databáz. Na základe uvedeného žalovaná hrubo porušila povinnosti veriteľa posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver (§ 11 ods. 2 ZoSÚ). Žalovaná si nezískala, teda následne ani nevyhodnotila a ani neoverila informácie o bonite klienta, z ktorých by bola schopná zistiť objektívny obraz o žiadateľovej finančnej situácii, a preto ani nezohľadnila príjmy a výdavky žalobkyne, aj keď mala objektívnu možnosť si ich pred poskytnutím úveru overiť. Preto súd dospel k záveru, že úver je bezúročný a bez poplatkov (§ 11 ods. 2 druhá veta ZoSÚ), a preto žalobe vyhovel.

2.3. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods.1 CSP.

3. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 22. februára 2024 sp. zn. 24CoCsp/1/2024 potvrdil prvostupňový rozsudok (výrok I.) a priznal žalobkyni náhradu odvolacích trov (výrok II.).

3.1. Vo vzťahu k odvolacím námietkam žalovanej uviedol, že v danej veci išlo o hrubé porušenie povinností žalovanej aj keď sa jednalo o tzv. refinančný úver vo výške 2.800 eur, vychádzajúc z ustanovenia § 7 ods. 1 ZoSÚ, podľa ktorého veriteľ je pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred zmenou tejto zmluvy spočívajúcej v navýšení spotrebiteľského úveru povinný posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, pričom berie do úvahy najmä dobu, na ktorú sa poskytuje spotrebiteľský úver, výšku spotrebiteľského úveru, príjem spotrebiteľa a prípadne aj účel spotrebiteľského úveru. Po interpretácii pojmu „bonita klienta“ a „odborná starostlivosť“ a poukazu na úniné právo uviedol, že s poukazom na ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ je plne opodstatnené vyžadovať v súdnom konaní preukázanie skúmania bonity klienta veriteľom, t. j. žalovanou.

3.2. Žalovaná vo vyjadrení k bonite uviedla, že si pred poskytnutím úveru vyžiadala údaje zo Spoločného registra bankových informácií, kde neboli žiadne podlžnosti, a taktiež prišlo k overeniu cez Sociálnu poisťovňu. Zisťovanie príjmu žalovanej zo Sociálnej poisťovne, resp. z iného zdroja žalovaná však nepreukázala. Z listinných dokladov predložených žalovanou vyplýva, že žalobkyňa požiadala o úver 2.800 eur, počet vyživovaných detí uviedla 1, priemerný čistý mesačný príjem nebol uvedený, pri údajoch o výdavkoch žiadateľa je uvedené 0 eur. Pri zozname dokladov k úveru je iba žiadosť a identifikačný doklad - OP/pas. Zo spoločného registra bankových informácií vyplýva, že žalobkyňa mala okrem spotrebného úveru aj hypotekárny úver, pri ktorom bola výška splátky 114 eur a zostatok 32.990 eur. Taktiež mala žalobkyňa povolený debet na bežnom účte vo výške 1.500 eur. Vo svetle uvedených skutočností odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaná žiadnym spôsobom neskúmala príjem žalobkyne (žiaden doklad nebol predložený) a neskúmala výdavky

žalobkyne. Žalovaná skúmala iba úverové zaťaženie žalobkyne, čo za žiadnych okolností nemožno považovať za dostačujúce. Táto databáza nemôže dať úplný obraz o výdavkoch klienta, keďže medzi tie možno zaradiť aj bežné mesačné výdavky súvisiace s domácnosťou. Pokiaľ veriteľ nepozná celkový objem výdavkov klienta, nemôže urobiť záver o tom, či klient je alebo nie je schopný splácať požadovaný úver. Skúmanie bonity zo strany žalovanej bez overenia výšky čistého mesačného príjmu, výdavkov na živobytie, prípadné dlhov na poistení, daniach a podobne, nie je postačujúce pre splnenie povinnosti vyplývajúcej z ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ. Bez toho, aby žalovaná skúmala aj iné spomínané aspekty, napr. celkové mesačné výdavky žalobkyne, nemohla si utvoriť reálny obraz o majetkovej situácii žalobkyne, potrebnej pre posúdenie schopnosti žalobkyne splácať dlh zo zmluvy. Nemožno teda konštatovať, že zo strany žalovanej sa jednalo o konanie s odbornou starostlivosťou. Ďalej uviedol, že pre účely posúdenia splnenia povinnosti uloženej dodávateľovi v ust. 7 ods. 1 ZoSÚ nie je smerodajné, aká bola reálna finančná, majetková, sociálna situácia spotrebiteľa, ale akým spôsobom veriteľ pristupoval k zisťovaniu a hodnoteniu bonity klienta. Dôsledkom podcenenia bonity je neposkytnutie ochrany veriteľovi, ktorý s hrubou nedbanlivosťou poruší povinnosť s odbornou starostlivosťou posudzovať bonitu spotrebiteľa. Za daného stavu aj odvolací súd konštatoval správnosť záveru o bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru.

3.3. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) a § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zmenil tak, že odvolaním napadnutý prvostupňový rozsudok zmení a žalobu zamietne a žalovanej prizná náhradu trov konania.

4.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná namieta nedostatok riadneho odôvodnenia odvolacieho súdu - odvolací súd neuviedol, z akého právneho predpisu, účinného v rozhodnom čase (uzatvorenia úverovej zmluvy) vyplývala povinnosť pre žalovaného analyzovať osobný a domáci rozpočet žalobkyne, ako mal žalovaný postupovať, aby zistil a overil tzv. bežné výdavky na bývanie, stravu, domácnosť a pod., aký pomer medzi príjmami a výdavkami spotrebiteľa možno označiť za akceptovateľný, v čom konkrétne malo spočívať hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ (ktoré naďalej odmietame). Odvolací súd sa taktiež vôbec nevysporiadal so skutočnosťou, že v tomto prípade išlo o refinančný úver. Poukázala tiež na § 1 ods. 6 ZoSÚ, ktorý predchádzal neskoršiemu ustanoveniu § 7 ods. 24 písm. a) citovaného zákona. Zdôraznil, že k určení bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru došlo výlučne pre údajné porušenie povinností žalovanej pri skúmaní bonity, a to dodatočne po tom, čo žalobkyňa celý úver predčasne splatila. Ďalej namietala, že súd prehnanou aktivitou de facto pomáhal nájsť dôvod, pre ktorý treba žalobe vyhovieť. Takýto prístup je neudržateľný a neslúži potrebám praktického života.

4.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalovaná formulovala právne otázky, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené, a od ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu takto:

(i) „Je pri posudzovaní schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver podľa § 7 ods. 1 ... ZoSÚ ... veriteľ povinný analyzovať osobný a domáci rozpočet spotrebiteľa?“

(ii) „Konal veriteľ s odbornou starostlivosťou podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ, ak poskytol spotrebiteľovi tzv. refinančný úver na splatenie iného úveru u veriteľa, s nižšou splátkou ako pôvodne, pričom schopnosť spotrebiteľa splácať úver posudzoval na základe údajov uvedených spotrebiteľom v žiadosti o poskytnutie úveru a údajov získaných zo Spoločného registra bankových informácií, berúc do úvahy dobu, na ktorú sa poskytuje úver, účel úveru, jeho výšku a skutočnosť, že spotrebiteľ spláca pôvodný úver riadne a včas, a to aj keď neanalyzoval jeho osobný a domáci rozpočet?“

V prípade, ak veriteľ za týchto okolností nekonal s odbornou starostlivosťou, žalovaná formulovala aj tretiu otázku:

(iii) „Je hrubým porušením povinnosti podľa § 7 ods. 1 v spojení s § 11 ods. 2 tretia veta ZoSÚ, ak veriteľ poskytol spotrebiteľovi tzv. refinančný úver na splatenie iného úveru u veriteľa, s nižšou splátkou ako pôvodne, pričom schopnosť spotrebiteľa splácať úver posudzoval na základe údajov uvedených spotrebiteľom v žiadosti o poskytnutie úveru a údajov získaných zo Spoločného registra bankových informácií, berúc do úvahy dobu, na ktorú sa poskytuje úver, účel úveru, jeho výšku a skutočnosť, že

spotrebiteľ spláca pôvodný úver riadne a včas, a to aj keď neanalyzoval jeho osobný a domáci rozpočet?"

5. Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadрила.

6. Odvolací súd uznesením z 12. novembra 2024 opravil záhlavie dovolaním napadnutého rozsudku z 22. februára 2024.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd" alebo „dovolací súd") ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f) CSP) zároveň aj dôvodné.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania najskôr z ustanovenia § 420 písm. f) CSP (bod 4.1.), podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami/námietkami uvedenými v odvolaní.

12. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. García Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

13. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a

presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

14. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom odvolacieho súdu k naplneniu znakov vady podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcej v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia v podstatnej otázke, od ktorej záviselo správne rozhodnutie veci, a to aj napriek tomu, že žalovaná na uvedené nedostatky poukazovala už v podanom odvolaní a odvolací súd na ne vo svojom rozhodnutí nijako nereagoval.

15. Prvostupňový súd ostatný rozsudok - ktorým určil, že úver poskytnutý žalovanou žalobkyni dňa 29. januára 2016 je bezúročný a bez poplatkov - z hľadiska právneho posúdenia založil predovšetkým na ustanoveniach ZoSÚ (zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch) účinnom v čase uzavretia zmluvy o úvere (§ 7 ods. 1, 2, 15 a 16 v spojení s § 11 ods. 2 citovaného zákona). V súvislosti so skúmaním bonity klienta a odbornou starostlivosťou zdôraznil, že „dodávateľ musí okrem iného analyzovať spotrebiteľov osobný/domáci rozpočet, a to ako stranu príjmov, tak stranu výdavkov, a to vždy vo vzťahu ku konkrétnemu žiadateľovi o úver (t. j. konkrétne príjmy zo zamestnaneckej alebo inej činnosti, konkrétne náklady na bývanie, dopravu, domácnosť alebo nezaopatrené deti). Analýza iba niektorej zo strán rozpočtu sama o sebe k posúdeniu úverovej schopnosti nepostačuje. ... Bolo na žalovanej, aby preukázala, že bonitu žalobkyne náležite skúmala, že si splnila povinnosť vyplývajúcu jej z ust. § 7 ods. 1 ZoSÚ ... Žalovaná žiadnym spôsobom neskúmala príjem žalobkyne (žaden doklad nebol predložený) a neskúmala výdavky žalobkyne. ... žalovaná hrubo porušila povinnosti veriteľa posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver (§ 11 ods. 2 ZoSÚ). Žalovaná si nezískala, teda následne ani nevyhodnotila a ani neoverila informácie o bonite klienta, z ktorých by bola schopná zistiť objektívny obraz o žiadateľovej finančnej situácii, a preto ani nezohľadnila príjmy a výdavky žalobkyne, aj keď mala objektívnu možnosť si ich pred poskytnutím úveru overiť ... Súd teda dospel k záveru, že úver je bezúročný a bez poplatkov (§ 11 ods. 2 druhá veta ZoSÚ), a preto súd žalobe vyhovel. (body 38., 41., 42., 43. a 44. odôvodnenia prvostupňového rozsudku).

16. V rámci podaného odvolania žalovaná medzi iným namietala, že v danom prípade išlo refinančný úver, že taxatívne určenie položiek, ktoré sa použijú na výpočet ukazovateľa schopnosti spotrebiteľa splácať úver (napr. čistý príjem, náklady na zabezpečenie základných životných potrieb a pod.) boli do právneho poriadku zavedené až od 01. januára 2017 (išlo v § 7 o nové odseky 15, 19 až 42), teda táto úprava v čase uzavretia zmluvy o úvere neplatila. Na základe uvedeného bol potom prvostupňový záver, že žalovaná mala v čase uzavretia zmluvy analyzovať aj osobný a domáci rozpočet žalobkyne (náklady na bývanie, stravu, lieky a pod.) nad rámec zákona účinného v rozhodnom čase. Navyše vyššie konkretizovaná novelizovaná úprava (§ 7 ods. 20) neplatila pri refinančných úveroch (§ 7 ods. 24 písm. a)). Nekonanie veriteľa s odbornou starostlivosťou zákon sankcionoval (iba) stratou oprávnenia požadovať od spotrebiteľa jednorazové splatenie úveru - prvostupňový súd tvrdil iné, pričom žalobkyňa z vlastnej iniciatívy uhradila celý úver. Až hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ bolo sankcionované bezúročnosťou a bezpoplatkovosťou úveru, avšak za splnenia podmienky, že žalovaný neskúmal bonitu žalobkyne bez akýchkoľvek údajov o jej príjmoch, výdavkoch a rodinnom stave alebo bez prihladenia na údaje zo SRBI. Žalovaná v závere zhrnula, na ktoré otázky sa jej nedostalo odpovedi (zhodné s uvedeným v bode 4.1., pozn.).

17. Odvolací súd na odvolacie námietky v podstate nereagoval. Iba (bez ďalšieho zmysluplného) uviedol, že „nemôže obstať odvolacia námietka žalovaného, že záver súdu prvej inštancie o hrubom porušení povinností žalovaného...“, všeobecne a bez kontextu na ZoSÚ účinný v rozhodnom čase interpretoval bonitu klienta a jej hodnotenie, újinnú judikáciu a odbornú starostlivosť (konkrétne pozri bod 3.2.). V

rámci potreby skúmania bonity odvolací súd osobitne uvádzal výdavky klienta, bežné mesačné výdavky súvisiace s domácnosťou, celkový objem výdavkov, overenie výšky čistého mesačného príjmu, výdavky na živobytie, prípadné dlhy na poistení, daniach a podobne, celkové mesačné výdavky žalobkyne; nebolo preto možné konštatovať, že zo strany žalovanej sa jednalo o konanie s odbornou starostlivosťou, uzavrel odvolací súd.

18. Najvyšší súd predostiera, že odvolací (ani prvostupňový) súd zatiaľ právne konformným spôsobom neinterpretoval relevantnú právnu úpravu ZoSÚ (účinnú v čase uzavretia zmluvy o úvere), hoci na strane druhej prvostupňový súd vo všeobecnosti práve na ňu poukazoval. Odvolací súd na uvedené diskrepancie vo svojom ostatnom rozhodnutí ani nereagoval, hoci žalovaná na tento nedostatok explicitne poukazovala v rámci podaného odvolania. Je nepochybné, že žalovanou v odvolaní nastolené otázky, súvisiace s potrebou aplikácie rozhodnej právnej úpravy (a nie úprav neskorších) mali/mohli mať relevantný význam aj pri samotnom rozhodovaní. Rovnako tak v tomto ohľade mali potom svoj význam aj ďalšie žalovanou nastolené otázky (i) z akého právneho predpisu (právnej normy), účinného v čase uzatvárania zmluvy o úvere, vyplývala žalovanej povinnosť analyzovať osobný a domáci rozpočet žalobkyne, (ii) ako mala žalovaná postupovať, aby zistila a overila tzv. bežné výdavky na bývanie, stravu, domácnosť a pod. (najmä ak ich neupresnila ani žalobkyňa v žiadosti ..., (iii) aký pomer medzi príjmami a výdavkami spotrebiteľa možno označiť za akceptovateľný, (iv) v čom konkrétne malo spočívať hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 ZoSÚ (ktoré naďalej odmietame), osobitne ak žalovaná skúmala bonitu žalobkyne s prihliadnutím na údaje vyplývajúce z jej žiadosti a údaje zo SRBI. Odvolací súd sa taktiež vôbec nevysporiadal so skutočnosťou, že v tomto prípade išlo o refinančný úver. Relevantná právna úprava vzťahujúca sa k veci bola:

18.1. Podľa § 1 ods. 6 ZoSÚ ak spotrebiteľ a veriteľ z dôvodu neplnenia záväzkov spotrebiteľa vyplývajúcich z pôvodnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere uzavru novú zmluvu o spotrebiteľskom úvere, ktorou sa odkladajú splátky alebo sa mení spôsob splácania a ktorej účelom je zabrániť prípadnému súdnemu konaniu o nárokoch veriteľa, pričom podmienky splácania vyplývajúce z novej zmluvy o spotrebiteľskom úvere nie sú pre spotrebiteľa horšie ako podmienky splácania vyplývajúce z pôvodnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere, vzťahujú sa na novú zmluvu o spotrebiteľskom úvere ustanovenia § 1 až 3, § 4 ods. 5, § 5, § 6, § 8, § 9 ods. 1 a ods. 2 písm. a) až l) a o) a t), ods. 4 a 6 až 8, § 11, § 12, § 14, § 16, § 18 až 23 a § 25 až 27 (§ 7 sa na novú zmluvu nevzťahuje, pozn. NS).

18.2. Podľa § 7 ZoSÚ veriteľ je pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred zmenou tejto zmluvy spočívajúcej v navýšení spotrebiteľského úveru povinný posúdiť s odbornou starostlivosťou schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver, pričom berie do úvahy najmä dobu, na ktorú sa poskytuje spotrebiteľský úver, výšku spotrebiteľského úveru, príjem spotrebiteľa a prípadne aj účel spotrebiteľského úveru (ods. 1). Spotrebiteľ je povinný poskytnúť veriteľovi na jeho žiadosť úplné, presné a pravdivé údaje potrebné na posúdenie schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver; tým nie je dotknuté právo veriteľa využívať informácie o spotrebiteľovi z príslušnej databázy za podmienok ustanovených osobitným zákonom.¹⁷ (ods. 2). Veriteľ je povinný postupovať pri poskytovaní spotrebiteľského úveru na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere obozretne a ponúkať a poskytovať spotrebiteľské úvery a) spôsobom, ktorý nepoškodzuje spotrebiteľov, a b) s odbornou starostlivosťou; vynaloženie odbornej starostlivosti je veriteľ povinný hodnoverne preukázať (ods. 15). Vynaložením odbornej starostlivosti sa rozumie najmä to, že veriteľ

a) poskytne spotrebiteľovi informácie pred uzatvorením zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa § 4 a , b) posúdi schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver s ohľadom na získané informácie o spotrebiteľovi; ak je veriteľom veriteľ podľa § 20 ods. 1 písm. a) , banka, zahraničná banka a pobočka zahraničnej banky,^{17a} posúdi schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver najmä s ohľadom na údaje získané z jedného alebo viacerých registrov, do ktorých poskytujú údaje veritelia, ktorých počet sa rovná aspoň dvoj tretinovej väčšine veriteľov, ktorými sú veritelia podľa § 20 ods. 1 písm. a) , ktorí sú zverejnení v zozname veriteľov podľa § 8a , banky, zahraničné banky a pobočky zahraničných bánk, v čase posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver (ods. 16).

18.3. Podľa § 11 ods. 2 ZoSÚ ak veriteľ nekonal s odbornou starostlivosťou podľa § 7 ods. 1 , nie je oprávnený vyžadovať od spotrebiteľa jednorazové splatenie spotrebiteľského úveru. V prípade hrubého porušenia povinnosti podľa § 7 ods. 1 sa úver považuje za bezúročný a bez poplatkov. Za hrubé porušenie povinnosti podľa § 7 ods. 1 sa považuje posudzovanie schopnosti splácať úver veriteľom bez

akýchkoľvek údajov o príjmoch, výdavkoch a rodinnom stave spotrebiteľa alebo bez prihladenia na údaje z príslušnej databázy alebo registra na účely posudzovania schopnosti spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver.

19. Podľa názoru dovolacieho súdu sa v prejednávanej veci vyskytli závažné nedostatky v argumentácii, vedúce (nateraz) k neakceptovateľnosti prijatých záverov (skutkových aj právnych) v rozsudku odvolacieho súdu. Odvolací súd nezaujal relevantné stanovisko k zásadnej argumentácii žalovanej premietnutej aj do tej odvolacej, podľa ktorej prvoinštančný súd nesprávne vyvodil hrubé porušenie povinnosti veriteľa konať s riadnou odbornou starostlivosťou pri poskytovaní úveru (v dôsledku nepostupovania podľa relevantnej právnej úpravy rozhodnej v čase uzavretia zmluvy, nezohľadnenia charakteru refinančného úveru s poukazom na ustanovenie § 1 ods. 6 ZoSÚ, nesprávnej interpretácie následkov nekonania s odbornou starostlivosťou podľa právnej úpravy v rozhodnom čase, nedostatočného vysvetlenia vytýkaného hrubého porušenia povinností, resp. vytýkania atribútov - pri skúmaní bonity klienta - do právnej úpravy vnesených až v neskoršom čase).

20. Ak odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nezaujme k podstatným argumentom sporovej strany dostatočné stanovisko, je toto odôvodnenie nedostatočné, nepresvedčivé a nepreskúmateľné, čo vylučuje akýkoľvek iný záver dovolacieho súdu než ten, že v tomto prípade došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP a dovolanie je z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v jeho rozsudku s takými odvolacími námietkami, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné, resp. ak aj pre prípad ich naozajstnej nepodstatnosti chýba argumentácia spôsobilá presvedčiť, prečo je to tak, je totiž tak závažným nedostatkom rozhodnutia (a zásahu do procesných práv strany sporu), ktorého intenzita zakladá porušenie práva na spravodlivý súdny proces (obdobne napr. sp. zn. 6Cdo/232/2020, 7Cdo/154/2023).

21. Najvyšší súd v danom prípade pripomína, že súdy musia nielen rešpektovať právo, ale aj jeho výklad a aplikácia musí smerovať k spravodlivému výsledku. Spravodlivosť musí byť vždy prítomná v procese, ktorým sudca interpretuje a aplikuje právo ako hodnotový činiteľ. Pre hľadanie práva je vždy nevyhnutné vychádzať z individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu, ktoré sú založené na skutkových zisteniach. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické, čo však nezbavuje súdy z povinnosti urobiť všetko pre spravodlivé riešenie sporu.

22. Vzhľadom na žalovanou dôvodne vytýkané vady zmätočnosti a tým dôvodnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP (bod 4.1.), dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné a preto už bez potreby zaoberania sa s ďalšími dovolacími dôvodmi (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Napriek uvedenému sa javí byť vhodné, aby odvolací súd v rámci nového rozhodnutia primerane reagoval (aj) na ďalšie žalovanou v dovolaní nastolené právne pripomienky (pokiaľ budú príčinné k nosným právnym dôvodom a pokiaľ doteraz nižšie súdy na ne nereagovali, pozn.), a to v záujme presvedčivosti a jednoznačnosti svojho rozhodnutia.

23. Najvyšší súd záverom zdôrazňuje, že dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia je v demokratickom právnom štáte základnou podmienkou legitimity každého rozhodnutia súdu. Iba ak je rozhodnutie súdu dostatočne, racionálne a presvedčivo odôvodnené, má verejná moc morálne právo vynucovať jeho rešpektovanie a adresáti rozhodnutia majú morálnu povinnosť ho rešpektovať. Ak súd takto nedokáže odôvodniť svoje rozhodnutie, jeho rozhodnutie sa tým stáva neobhájiteľné, čomu je potrebné sa v ďalšom konaní vyvarovať.

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

25. Obiter dictum najvyšší súd dodáva, že v posudzovanom súdnom spore dovolací súd ruší v poradí už tretie odvolacie rozhodnutie, v rámci ktorých rozhodnutí sa odvolací súd „pokúšal“ (zatiaľ) tromi právnymi spôsobmi rozhodnúť v prospech žaloby. Žiada sa uviesť, že metóda pokusov a omylov svedčí skôr vedeckému bádaniu, ale nie sudcovskej aplikácii práva. Rovnako tak platí, že z úradnej povinnosti súdu obstaráť alebo zabezpečiť dôkaz, ktorý spotrebiteľ nenavrhol a zároveň ktorý bol nevyhnutný pre rozhodnutie (§ 295 CSP) nevyplýva, že súd musí vykonávať ďalšie dokazovanie až dovtedy, kým „nenájde“ dôkaz podporujúci tvrdenie spotrebiteľa v spore. Takýto výklad úradnej povinnosti súdu celkom zrejme nevyplýva z ustanovenia § 295 CSP a navyše by nebol ani právne konformný (7Cdo/161/2019).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.